

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt šeštieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2024 m. kovo 8 d.

Nr. 10 (1560)

LPKTS Šiaulių filialas prisiminė nuveiktus darbus, kalbėjo apie ateities planus

Vasario 22 dieną Šiauliuose vyko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šiaulių filialo ataskaitinis susirinkimas, kuriame buvo išklaustyti svečių sveikinimai, patvirtintos filialo pirmininkės Valerijos Jokubauskienės, Revizijos komisijos pirmininkės Violetos Murzienės ir Etikos bei procedūrų komisijos pirmininko Stasio Steponaičio ataskaitos, prisimintas 1949 metų kovo mėnesio trėmimų 75-metis, patvirtintas 2024 metų veiklos planas, kalbėta kitais svarbiais klausimais.

Šiaulių vicemeras Vincas Urbonavičius, LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, Telšių filialo pirmininkė Regina Chmieliauskienė, Karolis Kazlauskas, Šiaulių filialo pirmininkė Valerija Jokubauskienė (keliama į 4 psl.)

Dzūkijos rezistencijos ideologui Konstantinui Bajerčiui – apdovanojimas po mirties

Gintaras LUČINSKAS

Vasario 19-ąją, Lietuvos valstybės atkūrimo dienos iškilmingo minėjimo proga, Vilniaus Senajame Arsenale (Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje) vyko krašto apsaugos ministro Arvydo Anušausko ir Lietuvos kariuomenės vado generolo Valdemaro Rupšio vadovaujama apdovanojimų įteikimo ir aukštesnių karinių laipsnių suteikimo ceremonija.

Po apdovanojimų įteikimo ceremonijos. LKRKA Alytaus skyriaus nariai ir rezistento Konstantino Bajerčiaus-Garibaldžio artimieji

Rezistento sūnus Mindaugas Bajerčius (keliama į 7 psl.)

Bendra veikla Lietuvai!

Šeštadienį Kaune, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje, vyko iškilmingas TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos (PKTF) 20-mečio minėjimas. Šventėje dalyvavo PKTF pirmininkas, krašto apsaugos ministras dr. Arvydas Anušauskas, frakcijos nariai iš visos Lietuvos, tarp jų – vidaus reikalų ministrė Agnė Bilotaitė, socialinės apsaugos ir darbo ministrė Monika Navickienė, Seimo nariai: Irena Haase, Angelė Jakavonytė, Andrius Kupčinskas, Vytautas Juozapaitis. Pasveikinti atvyko TS-LKD Kauno skyrių suaugusių pirmininkas Paulius Lukševičius, Jaunųjų konservatorių lygos nariai su pirmininku Laurynu Vilku.

Pasveikintoji Prima Petrylienė

Jonas Varkala, Valerijonas Senvaitis
Šventinę konferenciją vedė PKTF frakcijos tarybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė. Pradžioje buvo sugiedotas Lietuvos himnas ir paskelbta tylos minutė.

(keliama į 2 psl.)

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią Tomsko tremtinę, ilgametę filialo tarybos narę **Oną ČEPIENĖ**.

Mielai Jubiliatei linkime stiprios sveikatos, daug džiaugsmingų ir malonių akimirkų su Jus supančiais mylimais žmonėmis. Dėkojame už Jūsų nuveiktus darbus Tėvynės labui. Telydi Jus Aukščiausiojo globa.

LPKTS Šiaulių filialas

85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį tremtinį, šaulį **Alvydą SEMAŠKĄ**. Linkime visokeriopos sėkmės, prasmingos veiklos, gražių akimirkų artimųjų ir bendraminčių apsuptyje, Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

Nuoširdžiai sveikiname gimtadienio proga:

buvusią partizanų ryšininkę **Stasę DRAPIENĖ – 97-ojo,**

buvusį tremtinį **Vladislavą NARBUTĄ – 80-ojo.**

Esate gyvenimo užgrūdinti, būkite laimingi, dalykitės savo patirtimi, išmintimi. Telydi stipri sveikata. Dievo palaimos.

LPKTS Utenos filialas

80-ojo jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname buvusią tremtinę **Albiną RAČKAUSKIENĖ**. Linkime, kad gyvenimo akimirkos būtų ypatingos ir laimingos, kad kiekviena ateinanti diena žydėtų šviesiomis spalvomis. Džiaugsmingų, laimingų ir smagių dienų bei stiprios sveikatos. Telydi Jus Švč. Mergelės Marijos globa.

LPKTS Jonavos filialas

Gražaus 80 metų jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Povilą KUSKĮ** ir linkime stiprios sveikatos, šviesių akimirkų, vilties, artimųjų šilumos ir meilės, sielos ramybės ir naujų jėgų gyventi. Lai visada Jus lydi Aukščiausiojo ir Švč. Mergelės Marijos globa.

LPKTS Šilutės filialas

Bendra veikla Lietuvai!

(atkelta iš 1 psl.)

PKT frakcijos tarybos pirmininkė perskaitė TS-LKD pirmininko, užsienio reikalų ministro, PKTF nario Gabrieliaus Landsbergio sveikinimą, kuriame sakoma: „Prieš du dešimtmečius

apie paramą Ukrainai, artėjančius trejus šiais metais vyksiančius rinkimus. Kad kontržvalgyba dirba ne tik Latvijoje ir Estijoje, bet ir Lietuvoje, tikino A. Anušauskas pavyzdžiais. „Darbai vyksta intensyviai, skleidžiama

Andrius Kupčinskas ir PKTF tarybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga bei Tėvynės sąjunga sujungė jėgas bendrai veiklai dėl Lietuvos ateities. Nuėjome ilgą ir prasmingą kelią kuriant stiprią ir nepriklausomą Lietuvos valstybę. Didžiuojusi, kad pagrindinius valstybės žingsnius lydėjo ir mūsų jungtinė politinė bendruomenė. Neabejodama, nesiblaškydama, visuomet tvirta valstybės gynyboje“.

Šventinės konferencijos dalyvius sveikinusi Seimo nariai ne tik prisiminė, kas ir kaip juos pakvietė įsijungti į šios frakcijos gretas, bet ir palietė politines aktualijas, kas daroma, kad valstybė būtų saugesnė, kalbėjo

didelę dezinformaciją. Apie realią situaciją arba informuoji, arba dezinformuoji“, – apie šalies gynybos politiką kalbėjo ministras.

Kalbėjusieji džiaugėsi dvidešimt metų trunkančia darnia bendryste, visiems linkėjo tvirtybės, geros sveikatos, taikos metų, pergalės rinkimuose ir frakcijos gyvavimui ilgiausių metų! Įteikta ir prasmingų dovanų: PKTF tarybos pirmininkei R. Duobaitei-Bumbulienei Seimo narys Andrius Kupčinskas įteikė Vasario 16-osios Akta, LPKTS pirmininkui Gvidui Rutkauskui krašto apsaugos ministras – knygu.

(keliami į 8 psl.)

Sveikiname Kovo 11-osios proga!

**Mieli buvę tremtiniai,
politiniai kaliniai,
Laisvės kovų dalyviai,
„Tremtinio“ skaitytojai,**

Netrukus švėsime Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną – vieną iškiliausių mūsų datų!

Visada tikėjome, kad istorija nesikartos, kad nebedarysime tų pačių klaidų, kad už Laisvę sumokėjome savo brolių, tėvų ir senelių krauju, tačiau ir vėl gyvename kupini nerimo ir nežinomybės. Bet kad ir kas benutiktų, turime neprarasti tikėjimo ir vilties.

Sveikindami Kovo 11-osios proga, norime palinkėti taikos ir ramybės, būkime nemugalėti ir saugokimės!

**LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdybos pirmininkas Vladas Sungaila,
LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė**

Brangieji,

1990-aisiais žengėme tvarius žingsnius į laisvos ir saugios Lietuvos ateitį.

Savo kasdieniais darbais kuriame mūsų Valstybę, tad pasidžiaukime ir jos sėkmės istorijomis, kurias lydi mūsų vienybė, stiprybė ir atsakomybė.

Šiais metais Lietuvos NATO narystės dvidešimtmetį pasitinkame stipresni. Atgrasymas ir gynyba mūsų regione užtikrinami ir per nuolatinį sąjungininkų buvimą, pasirošus kartu ginti Aljanso teritoriją, jeigu to prireiktų, nuo pat pirmosios užpuolimo akimirkos.

Yra, kas norėtų matyti mus susiskaldžiusius, bet būtent mūsų vienybė turi tapti mūsų visų sėkmės garantu.

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena – puiki šventė! Švėskime ją vieni kitiems linkėdami taikos – taikos širdyse, taikos Europoje, taikos, už kurią nenuilsdama kovoja Ukraina!

**Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras
Arvydas Anušauskas**

Mielieji,

Nuoširdžiai sveikinu visus Kovo 11-osios – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga.

Tebūna ši diena pilna džiaugsmo, pasididžiavimo savo šalimi bei prisiminimais apie tuos, kurie drąsiai kovojo už mūsų Lietuvos laisvę.

Linkiu visiems stiprybės, vienybės ir tautiškumo dvasios.

**Lietuvos Respublikos Seimo narė
Irena Haase**

Mieli Laisvės kovotojai,

Į Kovo 11-ąją atėjome dėka Laisvės kovotojų troškimo gyventi nepriklausomoje Valstybėje. Kokia brangi Laisvės kaina, dar labiau suvokiame, palaikydami kovojančius Ukrainos žmones.

Sveikindamas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga, linkiu mums visiems susiklausymo ir susitelkimo, nes grėsmės mūsų Nepriklausomybei neišnykusios.

Tegul vienybė žydi vardan tos – Lietuvos!

Pagarbiai Seimo narys Andrius Kupčinskas

Puodėla

Savo 90-ojo jubiliejaus proga gavau daug organizacijų ir pavienių asmenų sveikinimų. Esu sujaudintas tokiu mano ilgametės kuklios veiklos pripažinimu.

Nuoširdžiai dėkoju visiems už sveikinimus, padėkas, įvertinimą ir palinkėjimus.

Dėkingas LGGRT centrai ir LPKTS kolegoms, organizavusiems mano 90-mečio paminėjimą, bei visiems dalyvavusiems. Ypač dėkoju Vilniaus buvusių tremtinių chorui „Laisvė“ ir jo vadovui Gintarui Skapui už nuostabią renginio meninę programą.

**Su pagarba –
visada jūsų dr. Petras Gvazdauskas**

Europiečiams nesprangi duona iš rusiškų grūdų

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Neapleidžia nuojauta, kad kažkas iki galo nepasakoma. Stebina, kad žemės ūkio ministras tik dabar prakalbo apie sugriežtintas sąlygas rusiškų grūdų tranzitui per Lietuvą. Ir kalba todėl, kad verčia situacija Lietuvos–Lenkijos pasienyje, kur Lenkijos ūkininkai pradėjo blokuoti kelią iš Lietuvos atvykstančiam transportui. Toks tarptautinės autostrados blokavimas yra grėsmė ne tik Lietuvos, bet ir visos Europos Sąjungos saugumui. Tačiau lenkų ūkininkams nė motais, jie blokavo kelius tarp Lenkijos, t. y. ES ir Ukrainos, o dabar persikėlė prie vidinės ES sienos. Priežastis – kad į vietinę rinką nepatektų ukrainietiški grūdai, nes jie, matai, pigesni, o tai žlugdo vietinį žemdirbį. Štai čia prasideda pats įdomumas, nes aiškėja, kad kariaujančios Ukrainos grūdams neleidžiama patekti į Lenkiją (tiksliau, į ES), tačiau agresorei Rusi-

jai, kuri smaugia Ukrainą, galima!

Turbūt daugelis pamena, kaip Rusija grasino skandinti laivus su ukrainietiškais grūdais Juodojoje jūroje, kol ukrainiečiai torpeda po torpedos nepravalė kelio pasiųsdama rusų laivus. Deja, karas neleidžia jiems išnaudoti jūros galimybių, nes rusai nuolat bombarduoja Ukrainos uostus ir naikina visą infrastruktūrą kartu su sandėliuose sukauptais grūdais. Sausumos kelias pro Lenkiją suteikė vilties kariaujančiai Ukrainai, kad karo siaubiamoje jos žemėje užaugintas derlius pasieks tarptautines rinkas ir suteiks gyvybiškai reikalingų lėšų. Bet nutiko taip, kad staiga Europos Sąjungos valstybėse kilo didžiuliai ūkininkų protestai prieš sprendimus, ribojančius žemdirbystę gamtos sąskaita, ir prieš ukrainietišką produkciją, kuriai, matai, suteiktos didelės lengvatos... Apšikeiskite, ponai ES žemdirbiai, su ukrainiečiais

vietomis ir sužinosite, kiek kainuoja jų „lengvatos“ ariant užminuotą žemę! Tačiau lenkų ūkininkai be jokio sąžinės graužimo išpylė iš užblokuoto sąstato ukrainietiškus grūdus ant žemės (tie kadrai aplėkė visa pasaulį). Nepuolė ukrainiečiai koneveikti lenkų, tik liūdnai pajukavo – norėję, kad ukrainietiški grūdai neliktų Lenkijoje, o dabar liks, nes išpylėte.

Kol Ukraina priversta mažinti eksportą, o Lenkija blokuoja savo sienas, Europos Sąjunga grūdų importą iš Rusijos didina – nepatikėsite – 900 proc.

Faktinė Ukrainos grūdų eksporto apimtis nuo 2023–2024 prekybos metų pradžios vasario 19 d. yra 27,06 mln. tonų, o tai yra 10,7 proc. mažiau nei praėjusį sezoną. Tuo pačiu metu, Eurostato duomenimis, pernai ES rusiškų grūdų supirkimas išaugo 22 proc. per mėnesį ir 900 proc. per metus. Ukraina

išliko pirmaujanti grūdų tiekėja ES, tačiau jos dalis per metus sumažėjo 25 proc. – iki 1,2 mln. t.

Nuo naujojo prekybos sezono pradžios iki gruodžio 1 d. Rusija į ES išsiuntė 2,23 mln. tonų grūdų ir ankštinių augalų (+100 proc.). Didžiausi importuotojai buvo: Ispanija (+780 proc. – iki 850 000 tonų); Italija (+670 proc. – iki 812 000 tonų); Belgija (+270 proc. – iki 198 000 tonų); Graikija (+90 proc. – iki 160 000 tonų). Latvija taip pat yra tarp lyderių, nors pervežimai sumažėjo nuo 410 000 t iki 105 000 t. Štai kokia negailestinga statistika apie „grūdų rinkalų“ Europos Sąjungoje!

Kodėl nesankcionuojami rusiški grūdai – atsakymas paprastas: pasaulyje ir taip trūksta grūdų, todėl rusams neįvestos sankcijos. Bet negi neįmanoma užkardyti rusiškų grūdų patekimą į Bendriją ukrainietišku grūdų sąskaita?

Penkios NATO šalys svarsto galimybę siųsti karius į Ukrainą

Tarptautinėje auditorijoje seniai nebuvo tokio sujūdimio, kurį sukėlė Prancūzijos prezidentas, pareiškęs, jog Bendrijos šalys galėtų pasiųsti į Ukrainą savo karius. Ypač sujūdo rusofašistai ir jų rėmėjai – kaip gi šitaip galima?!

Estijos premjerė Kaja Kallas, komentuoama Prancūzijos prezidento Emanuelio Makrono pareiškimą, kad ES šalys gali tai padaryti artimiausiu metu, sakė, kad Estijos vyriausybė svarsto visas be išimties galimybes padėti Ukrainai.

Lietuvos pareigūnai taip pat svarsto galimybę siųsti savo karius į Ukrainą apmokyti jos karius, sakė prezidento patarėjas Kęstutis Budrys, pažymėdamas, kad paramos teikimas ginklais ir amunicija išlieka prioritetu.

Nyderlandai taip pat svarsto galimybę siųsti karius į Ukrainą, tačiau „Dar ne laikas“, – sakė Nyderlandų gynybos vadovas generolas Ono Eichelšėjimas.

Didžioji Britanija neplanuoja didelio masto karių dislokavimo Ukrai-

noje, sakė ministro pirmininko Riši Sunak atstovas, tačiau ten jau dislokuoti keli britų kariai-instruktoriai.

Kanados gynybos ministras Billas Blairas leido Kanados instruktoriams tam tikromis sąlygomis grįžti į Ukrainą apmokyti Ukrainos karius. Tačiau dar anksčiau Blairas atmetė galimybę Ukrainoje dislokuoti kovinius dalinius.

Kalbos, kad vienintelis būdas nutraukti Rusijos agresiją, yra NATO pajėgų atsiradimas Ukrainoje, nėra naujos, tačiau vis sulaukia pasipriešinimo,

girdi, Vakarai nenori tiesioginio konflikto su Rusija. Keista tai girdėti, kai Rusija net neslepia, kad kariauja su Vakarais!

Tiesa tik ta, kad kol kas jos tankai nevažinėja ES teritorija, bet šūviai jau aidi – prisiminkime visai neseniai įvykusią žmogžudystę Ispanijoje, kur buvo sušaudytas kremliaus režimui priešiškas žmogus. Apie nuolatinę kibernetines atakas, neramumų kursymą, kšimamą į rinkimus net kalbėti neverta!

Lietuvos ir Lenkijos grėsmių vertinimas sutampa

„Lietuva ir Lenkija iš skaudžios patirties žino, kad neryžtingumas, vienybės stoka ar nuolaidžiavimas agresorei Rusijai tik drąsina pastarąją ir eskaluoja karinį konfliktą“, – sakė Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė, pirmadienį Vilniuje priėmusi Lenkijos Ministrą pirmininką Donaldą Tuską. Todėl sutampantis grėsmių matymas, saugumo regione stiprinimas ir parama Ukrainai yra ypač svarbūs šalių bendradarbiavimo aspektai, pažymėta susitikime.

Susitikę šalių premjerai aptarė paramą Ukrainai, sankcijų Rusijai ir Bal-

tarusijai stiprinimą bei įgyvendinimą, aktualius ES darbotvarkės, pasirengimo 2024 m. NATO viršūnių susitikimui Vašingtone klausimus bei dvišalių Lietuvos ir Lenkijos santykių aktualijas.

„Rusijos tikslai lieka nepasikeitę – Ukrainos nepriklausomybės ir ukrainiečių identiteto sunaikinimas, demokratijos diskreditavimas, taisyklėmis grįstos pasaulio tvarkos pakeitimas jėgos politika, keliantis grėsmę visam laisvajam pasauliui. Šiandien parama Ukrainai – skubi ir apimanti visa, kas būtina jos pergalei – yra geriausia, ką galime

padaryti dėl kasdienių terorų kenčiančių ukrainiečių ir mūsų pačių saugumo“, – sakė premjerė I. Šimonytė.

Kaip pažymėta Vyriausybės vadovų susitikime, Lietuvos ir Lenkijos vertinimas dėl grėsmių sutampa – abi šalys suvokia, kad Rusija išliks ilgalaikė karinė grėsmė, tą aiškiai rodo ne tik agresyvi retorika, bet ir siekis atkurti Ukrainoje prarastus pajėgumus, šalies ekonomikos orientavimas kariniams tikslams.

Šiame kontekste, kaip pažymėjo I. Šimonytė, Lenkijos lyderystė stiprinant gynybą yra svarbus ir sektinas pa-

vyzdys sąjungininkams. Stiprinama gynyba, kartu su parama Ukrainai, yra geriausias investicijas į viso NATO saugumą. „Aljanso gynyboje neturi likti pažeidžiamų vietų, savo ruožtu Lietuva pastaraisiais metais didina gynybos biudžetą bei toliau stiprins krašto apsaugą“, – pridūrė Lietuvos premjerė.

„Lietuva ypač vertina Lenkijos indėlį į regiono saugumą, dvišalį bendradarbiavimą gynybos srityje ir yra pasirengusi jį dar labiau stiprinti“, – akcentavo premjerė I. Šimonytė.

Pagal LRV inf.

Kviečiame prisidėti prie LPKTS veiklos!

Kaip ir kasmet iki gegužės 1 dienos pajamų mokesčio dalį galite skirti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai arba jos filialui.

Tai galite padaryti prisijungę prie elektroninio deklaravimo sistemos <https://deklaravimas.vmi.lt> ir užpildžius formą FR0512.

Skirdami 1,2 procento, nurodykite šiuos duomenis: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (galima nurodyti ir konkretų filialą), kodas 300032645.

Jei jūs nedirbate, paraginkite tai padaryti savo dirbančius artimuosius!

Dėkojame!

**LPKTS pirmininkas
Gvidas Rutkauskas**

Asociacijos Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga XXXI suvažiavimas

Balandžio 6 d. (šeštadienį) Kauno karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19, Kaunas) įvyks Asociacijos Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga XXXI suvažiavimas.

Suvažiavimo darbotvarkės projektas:

10–11 val. delegatų registracija.

11 val. suvažiavimo pradžia (LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas). Įnešamos vėliavos. Lietuvos himnas.

11.15 val. kardinolo Sigitos Tamkevičiaus sveikinimas. Tylos minutė.

11.30 val. pirmininkaujančių, sekretoriato rinkimai (LPKTS pirmininkas dr. G. Rutkauskas).

11.35 val. dalyvių skaičiaus, kvorumo paskelbimas. Darbotvarkės, reglamento tvirtinimas (pirmininkaujantys).

11.45 val. suvažiavimo svečių pristatymas. Svečių pasisakymai (pirmininkaujantys).

12.15 val. LPKTS pirmininko pranešimas (dr. G. Rutkauskas).

12.30 val. LPKTS valdybos veiklos ataskaita (valdybos pirmininkas V. Sungaila). LPKTS metinė finansinė ataskaita (valdybos pirmininkas V. Sungaila).

12.50 val. Revizijos komisijos ataskaita (Eugenija Tarbūnaitė).

13.00 val. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaita (Irena Vaišnorienė).

13.10 val. pasisakymai dėl ataskaitų.

13.20 val. LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas.

13.40 val. Rezoliucijos. Diskusija dėl rezoliucijų, rezoliucijų tvirtinimas (dr. G. Rutkauskas).

14.00 val. filialų atstovų pasisakymai.

14.20 val. suvažiavimo uždarymas, baigiamasis žodis (dr. G. Rutkauskas).

14.30 val. vėliavų išnešimas.

14.35 val. pokalbiai ir diskusijos prie arbatos LPKTS salėje.

Nueitas prasmingas gyvenimo kelias

Vlada POVILIŪNIENĖ

Buvusi tremtinė Genovaitė Petrėtytė-Tamošiūnienė neseniai atšventė savo 88-ąjį gimtadienį. Tėvai Viktorija ir Mykolas Petrėčiai gyveno Radviliškio rajone, Vaitiekūnų kaime. Dirbo 50 ha nuosavos žemės. Augino penkis vaikus: du sūnus ir tris dukteris. Gausioje šeimoje Genovaitė buvo pirmas vaikas. Vyresnieji vaikai – duktė Genovaitė, sūnūs Vytautas ir Bronius – mokėsi Girkalnio vidurinėje mokykloje. Visi vargai ir bėdos prasidėjo 1951 metų spalio 2 dieną, kada sribai susodino šeimą į vežimą ir atvažiavo paimti moksleivių.

V. Petrėtienė su dukterimi Genovaitė

Išvežė į Krasnojarsko kraštą, Ust-Tunguską (Jenisejsko rajonas). Ten buvo daug vokiečių, atvežtų nuo Pavolgio. Atvarė juos pažiūrėti naujų banditų. Visų nuostabai, banditų nebuvo. Matėsi tik pulkelis išsigandusių vaikų ir sutrikę tėvai. Genovaitė sako, kad

Petrėčių šeima Ust-Tunguskoje, Krasnojarsko krašte

ir dabar jai akyse stovi tėvas su apatiniais lininiais marškiniais, užsimetęs kailinius.

Prasidėjo gyvenimas kolūkyje. Tėvas dirbo fermoje. Berniukai jam padėjo. Genovaitė lankė vidurinę mokyklą. Ją baigusi, įstojo mokytis į maisto

pramonės institutą. Pagaliau svajonės ėmė pildytis. Visa šeima grįžo į Lietuvą. Niekieno nelaukiami, nepageidaujami. Tėvų troboje gyveno giminės, tai atsirado vietos ir sugrįžusiesiems.

Genovaitė įstojo mokytis į Kauno maisto pramonės technikumą. Paskyri-

mą gavo į Panevėžio cukraus fabriką dirbti chemike. Visi Petrėčių vaikai stengėsi mokytis. Bronius baigė universitetą. Tapo fiziku. Dabar jis profesorius ir dirba Vilniuje. Jaunėlė Vida irgi fizikė. Ji dirbo Klaipėdoje. Marija slaugė ir prižiūrėjo pasiligojusią motiną. Vytautas dirbo Panevėžio cukraus fabrike.

Einančią į darbą Genovaitę pro langą stebėjo mechanikas Antanas Tamošiūnas. Darbas toje pačioje gamykloje, bendri fabriko renginiai suartino jaunos žmones. Jie susituokė. Užaugino du sūnus. Vienas gyvena Kaune, o kitas – su motina Panevėžyje. A. Tamošiūnas turėjo auksines rankas. Vaikstome po kambarius ir stebimės jo sukurtais ir pagamintais baldais, nutaipytais paveikslais.

Atkūrus nepriklausomybę, Genovaitė su pirmaisiais įstojo į „Tremtinio“ klubą. Buvo seniūnė. Labai rūpestingai lankė pasiligojusius ar pagyvenusius buvusius tremtinius. Kruopščiai rinko nario mokesį.

Šiandien Genovaitė eina lėtais žingsneliais. Ilgai ieško nuotraukų albumo, savo vestų užrašų. Pasidžiaugia geriausiu draugu – šuneliu. Iš šalies stebint matyti, kad nueitas ilgas kelias, kad metų našta dar pakeliama. Gerai, kad visa šeima dar susirenka Vilniuje ar Klaipėdoje ir gali gyventi prisiminimais.

LPKTS Šiaulių filialas prisiminė nuveiktus darbus, kalbėjo apie ateities planus

(atkelta iš 1 psl.)

Susirinkime dalyvavo gausus būrys svečių: LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, Šiaulių miesto mero patairėjas Vincas Urbonavičius, LPKTB Šiaulių skyriaus pirmininkė Elzbieta Bagdonienė, LPKTS Telšių filialo pirmininkė Regina Chmieliauskienė su atstovais, LPKTS atsakingoji sekretorė Julija Jurgelevičienė, „Tremtinio“ savaitraščio vadovė Audronė Kaminskienė. Koncertavo Šiaulių kultūros centro choras „Tremtinys“ (vadovas Romaldas Pečeliūnas).

LPKTS Šiaulių filialo pirmininkė Valerija Jokubauskienė išsamiai papasakojo apie praėjusių metų nuveiktus darbus: filialo nariai aktyviai dalyvavo valstybinių švenčių renginiuose, trėmimų paminėjimuose, sąjungos vykdomose veiklose ir projektuose, tvarkė Ginkūnų tremtinių memorialą ir kitas Laisvės kovų dalyvių atminimo įamžinimo vietas, organizavo susirinkimus, vyko į LPKTS suvažiavimą ir sąskrydį „Su Lietuva širdy“. Ji padėkojo savo nariams, kad ir šventėse, ir kai reikia dirbti pasiraitytus rankoves, visi aktyviai atsiliepia į kvietimą.

Svarbus klausimas – nario mokesčio. Beveik visi vieningai sutarė, kad mokesį reikia didinti iki 15 eurų (metams). „Juk dalyvaujame ir mūsų buvusių tremtinių laidotuvėse, ir gėlių krepšelius reikia nupirkti, pasveikinti jubilatus, atvirukus užrašyti, mokesčiai už elektrą ir vandenį – visa tai kainuoja“, – vardijo pirmininkė V. Jokubauskienė.

Kaip „Tremtiniui“ sakė V. Jokubauskienė, iš 478 narių yra 108 devyniasdešimtmečiai. „Rūpestis, kaip visus pasveikinti, o dar liūdniau – kaip mes senstame“, – sakė pirmininkė.

LPKTS pirmininkas G. Rutkauskas pasidžiaugė filialo aktyvumu, pirmininkės Valerijos darbštumu, linkėjo filialui ilgų gyvavimo ir reikšmingos veiklos metų. Jis pristatė, kokie renginiai laukia šiais metais: tai ir LPKTS XXXI suvažiavimas balandžio 6 d. Kaune, dainų šventė „Leiskit į Tėvynę“ birželio 15 d. Utenoje, sąskrydis „Su Lietuva širdy“ rugpjūčio 3 d. Ariogaloje, ir kvietė būti neabejingais valstybinėms šventėms bei trėmimų minėjimams.

„Tremtinio“ inf. ir nuotr.

Šmaikštus LPKTS Telšių filialo sveikinimas

Susirinkę filialo nariai klausosi koncerto

Apie LPKTS projektinę veiklą 2023 metais ir išvalgas 2024-iesiems

Dalia POŠKIENĖ.

LPKTS kultūros vadybininkė, projektų vadovė

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga – asociacija, kurios veiklai organizuoti, remiantis sąjungos įstatais, rūpestis tenka vadovams – pirmininkui, valdybos pirmininkui, valdybos nariams ir tarybai.

LPKTS – kaip nevyriausybinė organizacija, skirtingai nei biudžetinės įstaigos, nedisponuoja valstybės remiamais ištekliais. Narių mokesčiai, rėmėjų parama nėra pakankama, kad galėtume vystyti veiklą ne tik pagrindinių uždavinių, apibrėžtų Įstatuose, įgyvendinimui. Istorinės atminties puoselėjimas, valstybinių švenčių, atmintinų datų, Didžiųjų tremčių minėjimai, Laisvės kovotojų pagerbimas, kultūrinė-švietėjiška ir leidybinė veikla – neatšiejama veiklos dalis, kaip ir kita vyresnio amžiaus žmonėms skirta veikla – socialiniai klausimai. Tarybos pirmininkės Vincės Vaidevutės Margevičienės rengiamų tarybos posėdžių darbotvarkėje įrašomas klausimas ir apie projektinę veiklą. Sudėtinga būtų detaliai įvardyti, kas nuveikta, bet pateikiame apžvalgą.

2023 m. LPKTS įgyvendino penkis projektus. Dalyvavo filialai: Radviliškio, Pakruojo, Širvintų, Jurbarko, Šiaulių, Šilutės, Šilalės, Ukmergės, Utenos, Varėnos, Alytaus, Klaipėdos r., Kretingos, Kauno, Vilniaus skyrius.

Praejusiais metais iškiliai paminėtas LPKTS įkūrimo 35-metis, Tremtinių ir politinių kalinių metai. Galime pasidžiaugti, kad projektinių lėšų ištekliais buvo paremta knygų leidyba. Tai Šilalės filialo knyga „Erškėčių keliu“, t. 10, Ukmergės – „Buožės vaiko prisiminimai“, Druskininkų – „People's fates in the years of occupation. Memoirs“ („Žmonių likimai okupacijų metais. Prisiminimai“), kurių dalis padovanota Druskininkų mokykloms.

Išleista Stanislovo Abromavičiaus sudaryta knyga „Childhood in forced exile“ („Vaikystė priverstinėje tremtyje“). Knygos leidybą finansiškai rėmė Lietuvos fondas (JAV), Lietuvos vyriausybė pagal istorinės atminties puoselėjimo ir su Lietuvos pristatymu užsienyje susijusių projektų finansavimo programą. Didžiulė padėka išeivijos lietuviams: Edmundui Vengianskas ir Emilijai Morkūnaiti-Vengianskas, vertėjų grupei: Rūtai Jerašius-Guffey ir Živilei Kliorytei-Vaitkus, kuriai vadovavo JAV gyvenanti lietuvė, menotyrininkė, architektūros istorikė, Bostono universiteto profesorė Milda Bakšytė-Richardson su vyru profesoriumi Robertu Richardson. Knyga padovanota Pasaulio lietuvių bendruomenėms – 100 egz., užsienio ambasadoms Lietuvoje, mokykloms.

Parengtas ir išleistas aplankas „1941 m. Birželio 22–28 d. sukilimo vietos ir ženklai Kaune“ (dailininko architekto Jono Lukšės piešiniai).

LPKTS 35-mečio jubiliejui skirtas leidinys „LPKTS vakar ir šiandien“, kuriame pateikta informacija apie filialus ir skyrius, jų išleistų knygų bibliografija, iliustracijos apie saugojimus, prižiūrimus paminklus, išplėtotus tarptautinius ryšius ir sukurtus ekslibrisus. Parama skirta Širvintų filialo ir choro „Ilgesys“ 35-mečio lankstinukų leidybai.

Prisidėta prie „Forumus'23“, vykusio LR Seimo Konstitucijos salėje, parengimo, kurio iniciatorius – Vilniaus skyriaus pirmininkas prof. Jonas Jakaitis. Programa, aplankai, rašikliai, bloknoteliai pagaminti taip pat iš projektinių lėšų.

Projektinės lėšos skirtos ir sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje organizaciniams reikmėms – palapinių nuomai, transporto nuomai filialams ir kitoms reikmėms.

Varėnos filialas iš projektinių lėšų įsigijo kompiuterinę techniką. Paremtos Širvintų, Ukmergės, Radviliškio, Kauno filialų tikslinės pažintinės išvykos.

Didelė dalis projektinių lėšų skirta muziejinei ekspozicijai „Laisvės kovų istorijai atminti“ (projekto vykdytojai – VšĮ „Ekspomūza“ vadovai Giedrė Švėgzdaitė-Randienė ir Mindaugas Randis). Joje – standai su istorinėmis nuotraukomis ir tekstais lietuvių ir anglių kalbomis, interaktyvus žemėlapis, bylojantis apie tremties ir įkalinimo vietas, du terminalai, eksponatai, kuriuos pateikė dr. R. Kaminskas, R. Ausmanas. Joje vyks istorinės popietės, organizuojamos ekskursijos moksleiviams, svečiams. Nuo spalio mėnesio ekspoziciją aplankė ir svečiai iš „Inter-Asso“, Lenkijos, LR Seimo nariai, filialų atstovai.

Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su IX forto muziejumi. Parengta kilnojamoji paroda „Lietuvos gyventojų tremtis antrosios sovietinės okupacijos metais“, kuri, talkinant filialams ir bendradarbiaujant su viešosiomis bibliotekomis, muziejais, keliauja po Lietuvą.

LPKTS buveinėje Kaune įrengta dar viena ekspozicija – „Istorinės Žalgirio mūšio vėliavos Kaune“. Prof. Valdo Rakučio ir kun. Antano Saulaičio rūpesčiu vėliavos, atkeliavę į Kauną iš JAV, perduotos globoti LPKT sąjungos buveinėje.

Minint LPKTS įkūrimo 35-metį ir Tremtinių ir politinių kalinių metus dviem projektams „Istorinės atminties vardai“ prisidėjo XXVII knygos mėgėjų draugija. Organizuotas tarptautinis ekslibrisų konkursas.

2023 metais įvykdyti projektai: tęstinis projektas „Už saugią ir tvarią bendruomenę“, kurį finansuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Visos projektinės lėšos skirtos tikslinei veiklai finansuoti. Iš jų skirta LPKTS būstinės komunalinėms išlaidoms.

Dėmesys skiriamas edukacinei, kultūrinei šviečiamajai veiklai. Kauno filiale skaitomos sveikatinimo paskaitos, nuolat vyksta meno terapijos užsiėmimai, kompiuterinio raštingumo (pažengusiems) mokymai. Programas vykdo ir Ukmergės, Jurbarko, Šilalės filialai.

Du projektus „Laisvės kovotojų kelias“, „Su Lietuva širdy“ iš dalies finansavo Lietuvos fondas (JAV).

Projektą „Istorinė atmintis byloja“

rėmė Lietuvos vyriausybė pagal istorinės atminties puoselėjimo ir su Lietuvos pristatymu užsienyje susijusių projektų finansavimo programą. Dalinė parama gauta iš Krašto apsaugos ministerijos projektui „Laisvės kovų istorijai atminti“. Bendra projektinių lėšų suma – apie 58 000 Eurų.

Šįmet minėsime NATO ir ES 20-metį, vyks respublikinė tremtinių dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“ Utenoje. Pirmą kartą Lietuvoje vyks „Inter-Asso“ kongresas. Minėsime Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signataro Jono Žemaičio-Vytauto 115-ąsias gimimo bei 70-ąsias mirties metines. Bus organizuojami minėjimai Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodyboje, prie Kryžiaus tremtiniams Fryko g. ir Petrašiūnų memoriale, regionuose. Minėjimai skirti Sausio 13-ajai, Vasario 16-ajai, Kovo 11-ajai, Gedulo ir vilties dienos, Baltijos kelio 35-mečio minėjimas. Aštuoni filialai minės Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną. Pagal pateiktas paraiškas 2024 m. veikloje dalyvaus 25 filialai, Vilniaus skyrius.

2024 m. pateiktas tęstinis projektas Krašto apsaugos ministerijai – „Laisvės kovų istorijai atminti“.

Pirmą kartą teikta paraiška „Istorinė laisvės kovų atmintis Lietuvoje ir Pasaulyje“ – Užsienio reikalų ministerijai. Ten numatyta tikslinė lėšų suma. Šiuo metu dar vyksta administracinė patikra.

Kauno filialas teikė paraišką „Kaunas ir kauniečiai istorijos ir kultūrų sankirtose“ (projekto vadovė Daliora Laukionienė) Kauno savivaldybei – programai „Iniciatyvos Kaunui“. Planuojamos veiklos: renginių ciklas – ekskursijos „Lozoraičių takais“, leidinių parengimas, istorinės datos ir įvykiai Kaune: žymių žmonių atminimo įamžinimas, pagerbimas.

Iki balandžio 1 d. paskelbtas kvietimas paraiškų teikimui Lietuvos fondui.

Laukiama ir LRV kvietimo. Šioms

programoms taip pat planuojama rengti paraiškas ir tikėtis rezultatų.

Prisidėti prie projektų rengimo kviečiame filialus, skyrius, o vykdymui norėdami didesnės pagalbos iš LPKTS valdybos narių.

Yra ir kiti finansavimo šaltiniai, kuriais pasinaudoti gali aktyvūs filialai, bendradarbiaudami su vietos bendruomenėmis, kitomis NVO. Dalinę finansinę paramą pagal paraiškas teikia ir rajonų savivaldybės.

Kalbant apie projektinę veiklą, reikia paminėti, kad kiekviena institucija turi skirtingus, netgi specifinius reikalavimus, lėšos neskiriamos administravimui, remonto, statybų darbams. Sudėtinga ir atskaitomybė. Stengiamasi bent iš dalies paremti aktyvių filialų veiklą. Nors ir sudėtinga komunikacija, tačiau reikia pasidžiaugti, kad ir 2024 m. į projektinę veiklą aktyviai įsijungs 18 filialų.

Svarbu veiklos viešinimas. Paskelbta apie 30 publikacijų savaitraščiuose „Tremtinys“, „XXI amžius“, užsienio spaudoje. Reikia pasidžiaugti, kad nemažai filialų informaciją skelbia regioninėje spaudoje, savaitraštyje „Tremtinys“. Atnaujinama LPKTS svetainė, joje – rubrika „Apie projektinę veiklą“ (www.lpkts.lt).

Darbų sėkmė priklauso ir nuo bendradarbiavimo su kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, valstybės institucijomis, partnerių pasirinkimo. LPKTS veiklą remia ir kaip partneriai dalyvauja Lietuvos šaulių sąjungos Vytauto Didžiojo 2 rinktinė, Kauno TAU, Lietuvos karininkų ramovė, Vlado Putvinskio-Pūtvio klubas, XXVII knygos mėgėjų draugija ir kiti.

Tačiau ne visi lūkesčiai pasitvirtina. Prie nesėkmių reikia pažymėti, kad LPKTS teikė dvi paraiškas Lietuvos kultūros tarybai, Kauno savivaldybei – finansavimas neskirtas. Ne visi filialai turi pakankamą materialinę bazę, kompiuterinę įrangą, stokoja ir įgūdžių, dėl to planuojama organizuoti mokomuosius seminarus.

Skelbimai

LPKTS tęsia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansuojamą projektą „Už saugią ir tvarią bendruomenę“, programą vykdo LPKTS Kauno filialas.

Pirmą pusmetį, kiekvieną ketvirtadienį, nuo 14 val. vyks paskaitos, mokymai, edukaciniai užsiėmimai.

Kovo 7 ir kovo 21 d. vyks sveikatinimo paskaitos: Gyvenimo trukmė; „Mikrobai – mūsų draugai ar priešai?“.

Kovo 14 ir kovo 28 d. – Meno terapijos užsiėmimai. Temos: Fraktalai (Sudzoku, Jausmų Fraktalai), Neurografija, Fraktalografija (ir kt.).

Registruotis tel. +370 642 28 242.

Balandžio–gegužės mėn. kviesime į užsiėmimus Pasaulio pažinimo, psichologijos ir teisės klausimais.

Maloniai kviečiame ir laukiame 3 kab., Laisvės al. 39, Kaune.

Kovo 9 d. (šeštadienį) 11 val. Ukmergės kultūros centre įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Ukmergės filialo įkūrimo 35-mečio šventė.

Programoje: filialo veiklos apžvalga; J. Basanavičiaus gimnazijos moksleivių literatūrinis montažas; Ukmergės ir Širvintų kultūros centrų mišrių buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorų muzikinė programa; Livetos ir Petro Kazlauskų koncertas.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

LPKTS Ukmergės filialo valdyba

Nutremtas į tolimąjį Čiumikaną

Atskridęs lėktuvėlis sujudina visus miestelio gyventojus. Ir patraukia jie oro uosto link duobėtu ir purvinu keliu. Beveik visas Čiumikano autotransportas juda: iš liginės greitoji pagalba, būtinai milicijos transportas, „sovchozo“ sunkvežimiai, parduotuvės automobilis, paštas ir gal iš „degtinų“ paskui transportą traukia dulkėtu keliuku jauni ir seni, sveiki ir neįgalūs, vyrai ir moterys, o juos lydi aukšti dulkių stulpai. Kol nueis tris kilometrus, jie bus pilki pilkučiai.

Tęsinys. Pradžia Nr. 9 (1559)

Būtina paminėti ir dar vienus karavano dalyvius – taikingų šunų būrį, jie – šio karavano būtini palydovai, velkasi paskutiniai. Gal ką gaus?

Žiemą lėktuvai kartais leidžiasi ant netoliese esančio ežero, nes nuo ledo lengviau nuvalyti sniegą. Jeigu aš norėčiau išskristi iš Čiumikano, manęs neišleis, nes pirmas nusileidimas Komsomolske prie Amūro – jau ne Čiumikano rajonas.

Geležinkelių Čiumikano rajone nėra, visas rajonas – kalnai, miškai, pelkės, pavojingos duobės. Taip pat nėra jokio susisiekimo autobusais, nes nėra kelių. Iš Čiumikano galima pavažiuoti sunkvežimiu kokius šešis kilometrus palei jūrą iki žvyro karjero. Dar galima nuvažiuoti į oro uostą tris kilometrus ir dar pavažiuoti pusantro kilometro už oro uosto iki trijų namų grupelės, ten apsisotija lakūnai.

Kai atvyko Irena, mes nuėjome į tą vietą ir nusifotografavome. Nukeliavome iki žvyro karjero ant jūros kranto. Tada jūroje pažvejojome. Tuo ir baigėsi mano kelionė po Čiumikano rajoną.

Dar lieka žiūrėti į Ochotsko jūrą, kuri skalauja didelę krantų dalį. Iš Nikolajevsko prie Amūro į Čiumikaną kateriai velka baržas, prikrautas statybinių medžiagų, anglies elektrinei, įvairių prekių visiems metams. Navigacijos periodas tęsiasi maždaug pusantro mėnesio liepą-rugpjūtį. Plaukti labai pavojinga. Dažnai siaučia audros, todėl kateriai velka baržas arčiau krantų, nes pakilus audrai galima greitai pasislėpti įlankose. Visa Ochotsko jūra audringa, ypač pavojinga plaukti palei Šantarų salas.

Rajone yra dar kelios didesnės upės. Į jūrą įlankoje įteka Uda, toliau Nikolajevsko link įteka Toromo upė ir dar Čiumikanui priklausanti Tugūro upė. Tų upių įlankose miesteliai pavadinti upių pavadinimais. Maži jie: pusiau kaimeliai, pusiau bažnytkaimiai (tik be bažnyčių). Juose gyvena po šimtą evenkų. Gano ir prižiūri „sovchozo“ elnius.

Išplaukti į jūrą be pasieniečių leidimo negalima. Leidimus išduodavo, bet gavimo procedūra gana sudėtinga. Plaukdavo evenkai iš Čiumikano į Toromą ir Tugūrą pas gimines. Gaudavo leidimus išplaukti, bet leidimo gavimo tvarka juos žemindavo. Sakydavo, kad jie gyvena čia šimtmečius ir laisvai plaukiavo, o dabar negali be valdžios leidimo nuplaukti net pas gimines. Jų valtys tinkamos plaukti tik ežere. Išplaukus toliau į jūrą didesnės bangos užpiltų valtį. Todėl jie plaukdavo, kai jūra rami ir laikydami arti kranto.

Kai jie ant kranto ruošdavosi į kelionę, stebėdavosi, kaip jie jūroj nenuškęsta. Išplaukiantiems palinkėdavau laimingos kelionės.

Kas tie lietuviai – klajūnai?

Įžengęs pirmus žingsnius į Čiumikaną, tuoj pagalvojau apie lietuvius. Ar yra jų, ar nėra? Lageriuose niekada negalvojau, kad kur nors jų gali nebūti, nes žinojau: daugiau ar mažiau, bet vi-

sur bus. Bet kur nuvykęs paklausčiau, kiek jūsų čia yra? Čiumikane vis dėlto turėjau suabejoti: taip toli nuvežė, gal ir nėra, būsiu pirmas lietuvis.

Abejones greitai išskleidė budintis milicininkas, kai pasakė man: „Galbūt sutiksi tautiečius“. Tai buvo užuomina, kad bent keli gyvena miestelyje. Kas tie lietuviai?

2000 m. rudenį Balys Gajauskas su žmona lankėsi Permės ypatingojo režimo lageryje, kur dabar įsikūręs memorialinis muziejus „Permė-36“

Žinoma, norėjau su tais lietuviais susipažinti. Pirmąsį gyvenimo ten mėnesiais neturėjau laiko tuo užsiimti. Turėjau butą susitvarkyti, naujas darbas, darbo draugai. Laiškai užėmė daug laiko. Pirmiausia turėjau pranešti Irenai svarbiausias savo gyvenimo naujienas. Stengiausi aprašyti visus jos būsimos kelionės sunkumus ir kaip juos įveikti ar aplenkti, kad kelionė būtų lengvesnė. Tačiau susipažinti su vienu lietuviu lyg ir atėjo laikas. Maždaug po pusantro mėnesio atėjau į miliciją registruotis. Kambariame, kuriame buvo registracijos knyga, milicininkų nebuvo, luktelėjau, atėjo budintis milicininkas. Pasirašiau knygoje. Jis paklausė, kaip man patinka mano kaimynas lietuvis. O aš dar nepažinojau jo ir nežinojau, kad šalia gyvena. Jis pasakė, kad priešais mano barako langą kitame barake gyvena. Aš išėjau iš milicijos ir susimąščiau, koks velnias jį į tokį užkampį atvijo. Kitą dieną stoviu prie jo barako durų. Einu į vidų, tiesiai į didelį kambarį lyg saliuokę. Pasieniu išilgai stovi lovos, beveik aplink visą saliuokę. Viduryje stalas, aplink jį sėdi keli vyrai.

Paklausiau, ar gyvena pas juos lietuvius. Tuoj vienas ištiesė ranką į vyrą, sėdintį ant lovos ir kažką darantį su vatinėmis kelnėmis. Einu tiesiai jo link, klausiu: „Ar esi lietuvis?“ Jis atsakė: „Taip“. Pradėjau klausinėti, iš kokios Lietuvos dalies atvyko. Iš Kaino, atsakė. Iš kurios vietos? Iš Aukštųjų Šančių. Pasakiau, kad ir aš iš Šančių, tik Žemųjų. Koku būdu pakliuvai į Čiumikaną? Tai visai paprastas dalykas: paėmė į kariuomenę, atvežė netoli Vladivostoko, tarnavo. Susimušė su kitu kareiviu, sumušė jį. Už chuliganizmą nuteisė ketveriems metams. Taip pakliuvo į kriminalinių lagerių. Išėjo, bet dar turėjo dvejus metus tremties. Tremtį atbuvo čia, Čiumikane.

Aš klausiu: „Kodėl negrįžai į Lietuvą atbuvęs tremtį?“ „Neturėjau pinigų nusipirkti bilietą. Neužsidirbau, visai mažai dirbau, nes nebuvo darbų. Tik valgiui užteko.“ „O ką dabar dirbi?“ – paklausiau. „Beveik nieko, nes mažai moka“.

Paklausiau, ar turi giminių Aukštuočiuose Šančiuose. Taip, sesuo gyvena.

Čiumikano, buvo meteorologinis stebėjimo taškas. Jame darbuotojai nuolatos budėjo ir stebėjo oro pasikeitimus, pranešdavo į centrinę stotį. Pas mus į Čiumikaną atėjo žinia, kad ten dirba lietuvaitė. Tokia žinia mane sudomino. Norėjau daugiau apie ją sužinoti. Apie tą meteorologinį tašką galėjo žinoti medžiotojai. Su vienu kitu pasikalbėjau. Patvirtino, kad viena moteris iš Lietuvos tikrai dirba, tik ne lietuvaitė, bet žydaitė iš Klaipėdos. Nustebau, kur tų lietuvių nėra, net jeigu ir ne lietuvaitė, bet vis tiek iš Lietuvos. Taip toli atvažiuoti, į tokį užkampį, užsikarti ant aukšto kalno viršūnės, stebėti aparatus ir pranešinėti apie oro permainas. Buvau nustebęs.

Tai tokie mūsų lietuviai gyvena Čiumikane.

Seniausieji Čiumikano gyventojai

Šios vietovės yra evenkų tėvynė. Jie visuomet gyvena, kur dabar pastatytas Čiumikano miestelis. Jų gyvenamos vietos einant nuo šios vietos palei Ochotsko jūrą iki aukštų kalnų, maždaug šešis kilometrus iki Bukujo ežero. Seni evenkai atsimeina, kaip jie gyvena čia vieni lapinėse palapinėse. Atėjo kažkokios žmonės ir padovanojo kelias brezentines palapines. Pasakė, kad šias palapines jiems dovanoja geras Leninas. Taip jie tapo „laimingesni“.

Medinius namus visai šeimai stato ant kuolų: tarp gyvenamojo namo grindų ir žemės – pusė metro. Paklausiau gyventojų, kodėl taip stato. Vieni sakė, kad žemė drėgna, jei nuleis grindis ant žemės, jos tuoj supus. Kiti dar priduria apie vieną potvynį Čiumikano miestelyje, įvykysį gana seniai, vyresni žmonės dar atsimeina. Tada miestelį užliejo vanduo, maždaug pusės metro aukščio. Tokia lyguma tęsiasi iki aukštų kalnų beveik šešis kilometrus. Jeigu potvynio vanduo pakiltų iki metro aukščio, tai miestelio neliktų.

Pradedu dirbti

Apsigyvenęs Čiumikane, kelias dienas nedirbau. Pirmas mano darbas buvo pristumdyti su kartele žuvis prie sėdinčių ant taburečių darbininkų. Žvejai sugautas žuvis atplukdydavo nedideliais laiveliais Ūdos upe į Čiumikaną. Iškraudavo mediniame pastate, skirtame priimti žuvį ir išdarinėti. Dirbo apie dešimt vyrų ir moterų.

Ketą žvejodavo pusantro mėnesio, žvejai turėjo sugauti žuvis nustatytą svorį, bet ne daugiau. Visą žvejavimo laiką iš Chabarovsko atvykę du kontrolieriai stebėdavo, ar nepažeidžiamos žvejavimo taisyklės. Jie turėjo žuvis ilgio matą, jeigu atveža žuvį jauną (trumpą), tai pamatavę liepdavo išmesti į jūrą. Patys žvejai, pamatę, kad jauna žuvis pakliuvo į tinklą, išmesdavo į upę. Išdarinėta žuvį keli darbininkai vežė karučiais į sūdymo sandėlį. Kontrolieriai skaičiavo pagal karučius, kiek jau sugauta žuvis (pagal žuvis pilnų karučių svorį). Sandėlyje sustatytos aukštos ir storos statinės, į kurias kopėtėlėmis darbininkai sukelia žyvis ir jose eilėmis išdėlioja, sūdo, ir taip iki viršaus. Tokių statinių berods buvo šešios.

(keliamą į 7 psl.)

Kalnuose, gal už šimto kilometrų

Dzūkijos rezistencijos ideologui Konstantinui Bajerčiui – apdovanojimas po mirties

(atkelta iš 1 psl.)

Šio renginio metu buvo apdovanota daug iškilų asmenybių. Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (po mirties) apdovanotas ir pats žymiausias Dzūkijos rezistencinės kovos ideologas Konstantinas Bajerčius-Garibaldis (1903–1946). Garbingą apdovanojimą atsiėmė vaikaitė – Lietuvos šaulių są-

jungos narė Auksė Bajerčiūtė. Šventiniame renginyje dalyvavo rezistentų K. Bajerčiaus sūnus Mindaugas Bajerčius (g. 1939 m.), marti Stanislava Bajerčienė (sūnaus Vyganto (1944–2016) žmona), proanūkis Joris Boruta bei Lietuvos kariuomenės rezervų karių asociacijos Alytaus skyriaus nariai (Antanas Dambrauskas, Gintaras Lučinskas, Sva-

jūnas Monkėlis). Po oficialios ceremonijos vyko meninė programa ir simbolinės vaišės. Savo kūrybos dainas dovanojo dainininkas Justinas Jarutis.

Alytiškiai, iš Vilniaus grįždami į Dzūkijos sostinę, pakeliui aplankė kovingiausio Dainavos (galbūt ir visos Lietuvos) partizanų vado Vaclovo Voverio-Žaibo (1922–1949) ir jo vadovaujamų

kovotojų Laisvės kovų įamžinimo vietas Trakų rajone, Onušio seniūnijoje, Bakaloriškių ir kituose kaimuose. Šiemet balandžio mėn. sukaks 80 metų, kai 1944 m. balandžio 12 d. sovietinių diversantų (raudonųjų banditų) gausios pajėgos užpuolė, apiplėšė Bakaloriškių kaimo gyventojus, sudegino beveik visas sodybas, nužudė kelis vyrus.

Pagerbiamas beveik prieš 80 metų, 1944 m. balandžio 12 d., raudonųjų banditų sudeginto Bakaloriškių kaimo aukų atminimas

Šioje vietoje 1948 m. spalio 27 d. V. Voverio-Žaibo vadovaujami partizanai paspėdė pasalą ir sunaikino okupacinės valdžios MGB operatyvinę karinę grupę

Nutremtas į tolimąjį Čiumikaną

(atkelta iš 5 psl.)

Kai gerai išsūdo, veža parduoti į tolimesnius miestus. Kai žuvis išdarinėja, ikrus sudeda į skardines vonias ir kitoje sandėlio patalpoje ikrų ruošimo specialistas juos paruošia valgymui, sudeda į didelius indus ir išsiunčia į Chabarovską. Ten ikrus sukrečia į įvairaus dydžio indus indelius ir išsiunčia į įvairius miestus, parduoda kitų valstybių prekybos organizacijoms.

Vėliau, kai buvojau užsienyje, vieno oro uosto restorane mačiau rusiškų raudonųjų ketos ikrų. Bežiūrėdamas į mažas ikrų dėžutes pagalvojau: nejaugi ir aš esu prisidėjęs savo nedideliu darbu, kad ikrai atkeliautų į šį restoraną ir juos čia valgyčiau? Tarsi negalėjau jų prisivalgyti Čiumikane. Buvo laikai, kai ši žuvis buvo ties išnykimo riba. Komunistiniai stachanoviečiai graibstė šią žuvį iš visų jėgų Ochotsko jūroje ir didžiavosi savo didingais pasiekimais.

Stintos

Rusiškai jas vadina „koriuška“. Jos atplaukdavo neršti iš jūros į mažus upelius. Upeliai buvo tiršti nuo tų žuvų. Taip buvo ir čia. Stintos neršdavo tris dienas. Praeina tos dienos ir jos dingsta lyg jų ir nebuvę. Neršto metu sunkvežimiais atvažiuodavo su kaušais, nupintais iš virvučių, ir semdavo stintas, pildavo į sunkvežimius. Pripylę pilną sunkvežimį, veža į sandėlį ir supila į lovius. Ten darbininkai (pensininkai, vyresniųjų klasių mokiniai), kiekvienais metais tie patys, jas apdoroja ir paruošia pardavimui.

Kartą išėjau pasivaikščioti po miestelį ir atėjau prie Ūdos upės. Žiūriu – vaikai gauda žuvis. Ledas jau yra, bet netoli nuo kranto. Prasimušę ledą, su trumputėmis meškerėlėmis – truputis valo ir prie jo kabliukas – žvejoja sau. Ant kabliuko – jokio masalo, nieko nekabina. Įleidžia kabliuką į vandenį ir ištraukia žuvį. Taip traukė žuvis, kol jiems jau pakako. Tada susirinkę savo daiktus ir žuvis nuėjo namo. Tai man pasirodė labai įdomu, panorau ir aš taip pažvejoti. Sugrįžęs į baraką pasiskolinu meškerę, nuėjau ant upelio prie nespėjusios užšalti eketės ir pradėjau žvejoti, leidžiu valą su kabliuku ir traukiu – nieko, visiškai nieko neištraukiu. Taip bandžiau daugelį kartų ir nė vienos žuvies neištraukiau. Grįžau į baraką, atidaviau meškerę ir paklausiau, kodėl man nepavyko sugauti nė vienos žuvies. Kaimynas man pasakė, kad baigėsi nerštas ir žuvis daugiau čia neplaukia. Sėdėk nesėdėjęs prie upelio ties eketė, nė vienos žuvies nesugausi. Tris dienas stintos plaukia neršti, ir viskas.

Mane paskyrė prie stintų paruošimo padirbėti. Darbininkų buvo apie penkiolika. Aš padėjau susverti ir surašyti dėžes. Keletą dienų ten padirbėjau ir mane paskyrė sargauti, šis darbas buvo nuolatinis – saugoti „sovchozo“ turtą. Sargas, kuris čia saugojo, išvažiavo į Chabarovską. Jis jau buvo pensininkas ir dėl sveikatos nebegalėjo čia gyventi.

(Bus daugiau)

Parengė
Stanislovas JUŠKEVIČIUS

Užjaučiame

Skaudžią netekties ir liūdesio valandą mirus seseriai Rūtai Straukienei, nuoširdžiai užjaučiame mūsų filialo narę **Jovitą Stanišauskienę**. Tegul artimųjų skausmą palydi malda. Stiprybės ir dvasios ramybės.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Mirus Laisvės kovų dalyviui, buvusiam politiniam kaliniui ir tremtiniui Donatui Kvedarui (1925–2024), sunkią netekties valandą nuoširdžiai užjaučiame artimuosius ir bendražygius. Tegul Donato patriotiškumo, tautiškumo idėjos ir darbai visada išlieka mūsų atmintyje.

**Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga,
Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga**

Skelbimai

Kovo 10 d. (sekmadienį) 14 val. Klaipėdos PKTS salėje (Liepų g. 3, Klaipėda) įvyks pakartotinis KPKTS ataskaitinis susirinkimas. Registracija nuo **13.30 val.** Kviečiame dalyvauti. Galėsite susimokėti nario mokesčių.

Klaipėdos PKTS valdyba

Kovo 21 d. (ketvirtadienį) 10 val. kviečiamas LPKTS Jurbarko filialo pakartotinis ataskaitinis rinkiminis susirinkimas, kuris įvyks buvusių tremtinių kabinete (seniūnijoje, Kauno g. 25, Jurbarkas).

Kviečiame aktyviai dalyvauti.

LPKTS Jurbarko filialo valdybos pirmininkė Irina Pažereckienė

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. +370 700 55 400, internetu „prenumeruok.lt“. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117.

**1 mėn. – 4,48 Eur, 3 mėn. – 13,44 Eur,
6 mėn. – 26,88 Eur, 9 mėn. – 40,32 Eur.**

„Tremtinio“ prenumerata – tai puiki dovana giminaičiui, draugui, kaimynui.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga
Įmonės kodas 300032645

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com
El. p. lpkts@lpkts.lt

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Spausdino
spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai. Tiražas 800 egz.
Kaina 1,00 euras.

Bendra veikla Lietuvai!

(atkelta iš 2 psl.)

Buvo perduoti linkėjimai ir sveikinimai nuo europarlamentarų Andriaus Kubiliaus ir Rasos Juknevičienės. Sveikinimo žodžius tarė ir LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas.

Išskirtinis sveikinimas nuo Jaunųjų konservatorių lygos, kuriai vadovauja Laurynas Vilkas, sukėlė daug gerų emocijų. Jaunuoliai sudainavo dainą „Bolševikai tegul žino“. Jiems pritarė visa salė.

TS-LKD pirmininko G. Landsbergio ir Seimo pirmininkės pavaduotojos Radvilės Morkūnaitės-Mikulėnienės padėkomis pagerbti ilgus metus frak-

cijos skyriams vadovavę ir daug prie veiklos sėkmės prisidėję žmonės. G. Landsbergio padėkos įteiktos: Primai Petrylienei (Anykščiai), Vytautui Linkevičiui (Biržai), Juozui Stanėnui (Grigiškės), Janei Paulauskienei (Jonava), Juliiui Lukiui (Joniškis), Jonui Šleževičiui (Kėdainiai), Vytautui Pranciškui Mickui (Klaipėda), Antanui Sudavičiui (Pasvalys), Irenai Palionienei (Radviliškis), Stasei Požarskienei (Marijampolė), Valerijai Jokubauskienei (Šiauliai), kauniečiams: Jūratei Antulevičienei, Genutei Jevdokimovai, Vladui Sungailai, Vincei Vaidevutei Margevičienei ir Onai

Aldonai Tamošaitienei.

Nuo R. Morkūnaitės-Mikulėnienės padėkos įteiktos: Teresei Ūksienei (Šilalė), Romualdai Požerai (Alytus), Gediminui Uogintui (Vilnius), Rasai Duobaitė-Bumbulienėi (Kaunas), Valerijai Jokubauskienei (Šiauliai), Gvidui Rutkauskui (Kauno rajonas), Juozui Stanėnui (Grigiškės), Irenai Varzienei (Biržai), Edvardui Strončikui (Vilnius), Onai Aldonai Tamošaitienei (Kaunas).

Artėjančių rinkimų aktualijas pristatė TS-LKD vykdomasis sekretorius Martynas Prievelis. Pasiūlyti kandidatai į daugiamandatę apygardą 2024 m.

LR Seimo rinkimuose: Giedrė Balčytytė, Rasa Duobaitė-Bumbulienė, Raimundė Gečienė, Rasa Juknevičienė, Vilius Kaminskas, Andrius Kubilius, Agneta Ladek, Paulius Lukševičius, Martynas Prievelis, Gvidas Rutkauskas, Kamilė Šeraitė-Gogieliene, Juozas Stanėnas, Vladas Sungaila, Laurynas Vilkas.

Solistė Agnė Sabulytė džiugino savo dainomis, kurias buvę tremtiniai dainavo kartu. Gausiai susirinkusieji dar ilgai neskubėjo skirstytis, bendravo, fotografavosi ir dalijosi prisiminimais.

„Tremtinio“ inf. ir nuotr.

Klaipėdiečiai su vidaus reikalų ministre Agne Bilotaite

Iš dešinės: Martynas Prievelis, Angelė Jakavonytė, Paulius Lukševičius

Arvydas Anušauskas, Monika Navickienė, Irena Haase

Jaunųjų konservatorių sveikinimas – daina „Bolševikai tegul žino“

Juozas Stanėnas, Gediminas Uogintas

Monika Navickienė su alytiškiais ir šilališkiais